

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının onlayn ümumi yığıncağı keçirilib

□ **İyunun 10-da Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının (AMEA) 2019-cu ildəki elmi və elmi-təşkilati fəaliyyətinin yekunlarına həsr olunmuş onlayn ümumi yığıncağı keçirilib. Bu barədə AZƏRTAC-a AMEA-dan bildirilib.**

AMEA-nın prezidenti, akademik Ramiz Mehdiyev ümumi yığıncağın gündəliyindəki məsələləri tədbir iştirakçılarına diqqətinə çatdırıb.

Tədbirdə Azərbaycan elminin inkişafında xüsusi xidmətləri olmuş və dünyasını dəyişmiş görkəmli alimlərin xatirələri bir diqqətlik sükutla yad edilib.

Sonra akademik Ramiz Mehdiyev giriş nitqi ilə çıxış edərək, 2019-cu ildə elm sahəsində bir sıra uğurların əldə edildiyini və dövlət başçısının hər il olduğu kimi, bu il də Azərbaycan elminin inkişafına xüsusi diqqət yetirdiyini, elm sahəsinin inkişafı ilə bağlı mühüm qərarlar qəbul etdiyini bildirdi. O, ölkə Prezidentinin fərman və sərəncamlarını, tapşırıqlarını rəhbər tutaraq, AMEA-nın uğurla fəaliyyət göstərdiyini bildirdi. Diqqətə çatdırıb ki, elmi-texniki potensialın qorunub saxlanması və inkişaf etdirilməsi, yüksəkixtisaslı kadrların hazırlanması, elmi tədqiqatların əlaqələndirilməsi, elmi araşdırmaların ölkənin sosial-iqtisadi və mədəni-mənəvi inkişafına yönəldilməsi AMEA-da həyata keçirilən işlərin əsasını təşkil edib.

Akademik Ramiz Mehdiyev hesabat ilində AMEA-nın ümumi yığıncağında Rəyasət Heyətinin yeni tərkibinin təsdiq edildiyini, "AMEA-nın 2020-2025-ci illər üçün Milli İnkişaf Proqramı"nın qəbul edildiyini, elminin yeni prioritet istiqamətlərinin müəyyənləşdirildiyini, Akademiya Nizamnaməsinə bir sıra mühüm əlavə və dəyişikliklər olduğunu tədbir iştirakçılarına diqqətinə çatdırıb. O, bundan əlavə, AMEA Rəyasət Heyəti aparatının yeni strukturunun müəyyənləşdirildiyini, akademiyanın kadrlar təminatı, maliyyələşdirilməsi, innovasiya siyasəti sahəsində mühüm əhəmiyyətə malik olan bir sıra neqativ halların aradan qaldırıldığını, hazırda beynəlxalq elmi əməkdaşlıq, elm və təhsilin inteqrasiyası, yüksəkixtisaslı kadrların hazırlığı, innovasiya siyasətinin yeni əsaslarla qurulması, büdcədən kənar vəsaitlərin əldə edilməsi, akademiyanın maddi-texniki bazasının gücləndirilməsi istiqamətində kompleks işlərin davam etdirildiyini deyib.

Akademik Ramiz Mehdiyev çıxışında, həmçinin koronavirus pandemiyasının bütün bəşəriyyət üçün ciddi bir təhdidə çevrildiyi bir dövrdə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin bilavasitə rəhbərliyi ilə kompleks tədbirlərin həyata keçirildiyini, bu istiqamətdə düşünülmüş siyasət və çoxşəxəl qabaqcı tədbirlərin öz müsbət nəticələrini verdiyini, insanların sağlamlığının qorunması və əhalinin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi istiqamətində bütün lazımı işlərin görüldüyünü qeyd edib. O bildirib ki, Azərbaycan bu sahədə bir sıra beynəlxalq miqyaslı təşəbbüslərin də müəllifidir. Türkdillli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının və Qoşulmama Hərəkatının Zirvə görüşlərinin keçirilməsi ilə bağlı ölkə başçısının təşəbbüslərini xüsusilə qeyd edən akademik Ramiz Mehdiyev bu tədbirlərdə aparılan müzakirələrin, qəbul olunmuş qərarların pandemiya böhranından çıxmaq üçün beynəlxalq birliyə mühüm töhfə olduğunu və koronavirusla mübarizənin Azərbaycan modelinin dünyanın bir sıra nüfuzlu beynəlxalq qurumları, o cümlədən Dünya Səhiyyə Təşkilatı tərəfindən yüksək qiymətləndirildiyini tədbir iştirakçılarına nəzərə çatdırıb.

Akademik Ramiz Mehdiyev pandemiya və onun doğurduğu realiaqların bütün dünyada fundamental və tətbiqi elmi tədqiqatların inkişaf etdirilməsi zərurətini bir daha təsdiqlədiyini qeyd edərək, respublikada fundamental və tətbiqi tədqiqatların əsas mərkəzi olan Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının qarşısında bir sıra mühüm vəzifələrin dayandığını, akademiya pandemiya ilə mübarizə və postpandemiya dövründə qarşıda duran vəzifələrə dair artıq müvafiq təkliflərin hazırlandığını, konkret vəzifələrin müəyyənləşdirildiyini bildirdi. Alim, ilk növbədə, biologiya və tibb elmlərinə diqqətin artırılmasını, xüsusilə də, molekulyar biotexnologiya, mikrobiologiya, immunologiya, virusologiya və infeksiyon xəstəliklər

sahəsində tədqiqatların daha da genişləndirilməsinin vacibliyini vurğulayıb. O, eləcə də ictimai və humanitar elmlərin qarşısında mühüm vəzifələrin durduğunu, sosiologiya, iqtisadiyyat və digər elmi istiqamətlərin yeni səviyyədə inteqrasiyasına, multidissiplinar tədqiqatların genişləndirilməsinə ciddi ehtiyac olduğunu, ölkədə qeyri-neft sektorunun inkişafı, iqtisadi sektorların şaxələndirilməsi, neft və qaz gəlişlərindən asılılığın azaldılması istiqamətində mühüm işlərin görüldüyünü qeyd edərək AMEA-nın biliklər cəmiyyəti quruculuğunda daha yaxından iştirak etməli olduğunu bir vəzifə kimi müəyyənləşdirib. O qeyd edib ki, alimlər milli iqtisadi təhlükəsizliyin tələblərinə müvafiq yeni iqtisadi modellərin işlənilib hazırlanmasına dəstək verməli, bio, nano, informasiya texnologiyaları və s. kimi aktual elmi istiqamətləri tədqiq etməli, milli proqram məhsullarını sənayesinin formalaşması istiqamətində zəruri araşdırmalar aparmalıdır.

Sonra akademiyanın 2019-cu ildəki elmi və elmi-təşkilati fəaliyyəti haqqında AMEA-nın akademik-katibi Əminə Sadıqov məruzə edib. O bildirib ki, 2019-cu ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev elm sahəsi ilə bağlı 40-a yaxın fərman və sərəncam imzalayıb. AMEA-nın alimləri sənayenin, kənd təsərrüfatının, ümumilikdə ölkə iqtisadiyyatının, incəsənət və mədəniyyətin, səhiyyənin inkişafına, Azərbaycanın tarixinin və dilinin araşdırılmasına, qorunub saxlanılmasına xidmət edən, sosial məsələləri əhatə edən iyirmiyə yaxın dövlət proqramının icrasında iştirak edib, bir sıra elmi-tədqiqat işlərini və digər layihələri həyata keçiriblər. 2019-cu ildə bir sıra görkəmli elm xadimləri Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən dövlətimizin yüksək mükafatları ilə təltif edilib.

Əminə Sadıqov hesabat ilində AMEA-nın 2019-cu il 23 oktyabr tarixli ümumi yığıncağında akademik Ramiz Mehdiyevin yekdilliklə AMEA-nın prezidenti seçildiyini və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2019-cu il 23 oktyabr tarixli sərəncamı ilə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının prezidenti vəzifəsinə təsdiq edildiyini xatırladı. Qeyd olunub ki, ümumi yığıncaqda, həmçinin AMEA Rəyasət Heyətinin yeni tərkibi seçilib, akademik İsa Həbibbəyli və akademik İbrahim Quliyev AMEA-nın birinci vitse-prezidenti vəzifələrinə seçiliblər. Ümumi yığıncağın müvafiq qərarları ilə AMEA Nizamnamə Komissiyasının sədri və tərkibi təsdiqlənib, habelə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Nizamnaməsinə təklif olunan əlavə və dəyişikliklər qəbul edilib və təsdiq edilməsi üçün ölkə Prezidentinə təqdim olunub. Dövlət başçısının 2020-ci il 10 aprel tarixli fərmanı ilə AMEA-nın Nizamnaməsinə müvafiq dəyişikliklər təsdiq edilib.

AMEA ümumi yığıncağının 2019-cu il 28 dekabr tarixli qərarı ilə "AMEA-nın 2020-2025-ci illər üçün Milli İnkişaf Proqramı" təsdiq edilib. İnkişaf proqramı növbəti beş il üçün elmi tədqiqatların prioritet istiqamətlərinin müəyyənləşdirilməsi, struktur islahatlarının aparılması və idarəetmənin təkmilləşdirilməsi, elmi infrastrukturun modernləşdirilməsi, elm, təhsil və iqtisadiyyatın inteqrasiyasının gücləndirilməsi, elmin maliyyələşdirilməsinin təkmilləşdirilməsi, alimlərin sosial təminatının yaxşılaşdırılması və s. məsələləri əhatə edir.

O, eləcə də AMEA Rəyasət Heyəti aparatının yeni strukturunu, idarəetmə və təşkilati sisteminin təkmilləşdirildiyini, elmi müəssisələrin fəaliyyətinin məqsədyönlü koordinasiyası üçün bir sıra mühüm tədbirlərin həyata keçirildiyini diqqətə çatdırıb.

Əminə Sadıqov qeyd edib ki, hesabat ilində AMEA-nın elmi bölmələrinə daxil olan elmi müəssisələrdə 147 problem çərçivəsində 542 mövzu üzrə 1618 elmi tədqiqat işi aparılıb, onlardan 34 iş tətbiq olunub. 159 qrant üzrə işlər davam etdirilib, 36 patent alınmışdır. Hesabat ilində AMEA-nın elmi müəssisələrində 139 mühüm elmi nəticə alınmışdır. Akademiyanın alimləri tərəfindən

518 kitab, 9431 məqalə və tezis, o cümlədən xaricdə 3107 məqalə və tezis çap etdirilib. İmpakt faktorlu jurnallarda dərc olunmuş 1051 məqaləyə 20500-dən çox istinad olunub. Azərbaycanın elm və ali təhsil müəssisələrindən "Web of Science" bazasına bütün dövr ərzində (1975-2019) 17 mindən çox elmi əsər daxil edilib. Bu elmi əsərlərin 12 mindən çoxu (71 faizdən çoxu) AMEA-nın payına düşür. 2019-cu ildə "Web of Science" bazasına AMEA-nın 708 elmi əsəri daxil edilib və bu əsərlərə 2000-ə yaxın istinad olunub. Dünyanın nüfuzlu "Scopus" bazasında 2019-cu ildə dünya üzrə 5637 universitet və müəssisə arasında AMEA 775-ci yerdədir. Bu bazada AMEA-nın elmi reytingi həm Cənubi Qafqaz ölkələrinin, həm də Orta Asiya ölkələrinin akademiya sırasındadır. Sosial göstəricilər üzrə birinci yerdədir. Hazırda AMEA-nın 68 elmi jurnalının 5-i "Web of Science" bazasına daxildir.

Bildirilib ki, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il 30 yanvar tarixli 23 nömrəli qərarı ilə "Elmi Tədqiqatların Əlaqələndirilməsi Şurasının tərkibi 15 nəfərdən 26 nəfərə qaldırılıb. Ölkədə aparılan elmi-tədqiqat işlərini əlaqələndirmək, müxtəlif elmi strukturları birgə elmi tədqiqatlara cəlb etmək, elm və texnikanın nailiyyətlərinin təcrübədə istifadə edilməsinə kömək məqsədilə 2019-cu ildə Azərbaycan Respublikası Elmi Tədqiqatların Əlaqələndirilməsi Şurasının və AMEA Rəyasət Heyətinin birgə iclasında elmi istiqamətlər üzrə 38 yeni elmi şuranın yaradılması haqqında birgə qərar qəbul edilib. Hesabat ilində Elmi Tədqiqatların Əlaqələndirilməsi Şurasının elmi şuralarında respublika üzrə qeydiyyatla alınmış dissertasiya mövzuları haqqında məlumatların əlçatanlığını təmin edilməsi məqsədilə 2010-2019-cu illər üzrə qeydiyyatla alınmış fəlsəfə doktorluğu üzrə 8054, elmlər doktorluğu üzrə 1416 dissertasiya mövzusu haqqında məlumatlar illər üzrə sistemləşdirilib və şuraların veb-saytlarında yerləşdirilib. Həmçinin AMEA Rəyasət Heyətinin müvafiq qərarı ilə elmi istiqamətlər üzrə elmi şuralar haqqında Əsasnamə və elmi istiqamətlər üzrə elmi şuraların tərkibi təsdiq edilib.

Qeyd edilib ki, elmlə təhsilin inteqrasiyası məsələsi də hər zaman AMEA-nın fəaliyyətinin prioritet istiqamətlərindən biri kimi diqqət mərkəzində olub. AMEA-nın elmi müəssisə, idarə və təşkilatlarında çalışan əməkdaşların ümumi sayı 10036 nəfərdir. Elmi işçilərin ümumi sayı 4700, o cümlədən 581 nəfəri elmlər doktoru, 1925 nəfəri fəlsəfə doktorudur. AMEA-nın tərkibi 168 üzvdən ibarətdir: 67 həqiqi üzv, 101 müxbir üzv. AMEA-nın doktoranturasına fəlsəfə doktoru hazırlığı proqramı üzrə 100 nəfər, elmlər doktoru hazırlığı üzrə 31 nəfər (12 əyani, 19 qiyabi), AMEA-nın dissertanturasına fəlsəfə doktoru hazırlığı üzrə 68, elmlər doktoru hazırlığı üzrə 107 nəfər qəbul olub.

Azərbaycanda doktorantura təhsilinin Avropa ali təhsil məkanının tələblərinə uyğun yenidən qurulması və inkişaf etdirilməsi istiqamətində İnformasiya Texnologiyaları İnstitutunun dəstəyi ilə "Nizami" layihəsi çərçivəsində doktorantura təhsili üzrə milli idarəetmə portalı yaradıldığı nəzərə çatdırılan akademik-katib doktorant və tədqiqatçıların mübadiləsini həyata keçirmək və birgə elmi araşdırmalar aparmaq məqsədilə AMEA ilə Fransanın Monpelye Universiteti arasında əməkdaşlıq haqqında çərçivə sazişinin imzalandığını, həmçinin doktorantura təhsili ilə bağlı nümunəvi fərdi müqavilənin hazırlandığını bildirdi.

Bildirilib ki, Dövlət İmtahan Mərkəzinin Müvafiq Ərazi ilə AMEA-nın magistraturasına 22 ixtisas üzrə 120 nəfər qəbul edilib. 2018/2019-cu tədris ilində 12 ixtisas və 37 ixtisaslaşma üzrə 63 tələbə AMEA-nın magistraturasına bitirib.

AMEA-nın elmi müəssisələrində ali təhsil müəssisələrinin 10-dan çox baza kafedrası fəaliyyət göstərir. Ali təhsil müəssisələrində yaradılmış "SABAH" qruplarında təhsil alan tələbələr hesabat ilində AMEA-nın elmi müəssisələrində elmi təcrübə keçiblər. 2019-cu ildə alimlərimiz Təhsil Nazirliyi və Dövlət İmtahan Mərkəzi ilə birlikdə 30-dək dərslük və dərs vəsaiti nəşr etdirib, tədris proqramları hazırlayıblar.

Diqqətə çatdırılıb ki, 2019-cu ildə

AMEA-nın beynəlxalq elmi əlaqələri daha da genişləndirilib. AMEA-nın 500-dən çox əməkdaşı xarici ezamiyyələrdə olub, müxtəlif ölkələrdən olan həmkarları ilə təqdim etdikləri ikitərəfli və çoxtərəfli müştərk layihələrin qalibləri olublar. "Horizon-2020" Proqramı üzrə 2, Koreyanın Elm və Texnologiya Siyasəti İnstitutunun (STEP) dəstəyi ilə 1, Ukrayna Elm və Texnologiya Mərkəzinin dəstəyi ilə 8 layihənin icrası, həmçinin CERN və BNTI ilə birlikdə ATLAS və ALICE layihələri çərçivəsində tədqiqatlar davam etdirilir. Hesabat ilində AMEA ilə müxtəlif ölkələrin təşkilatları arasında alim və mütəxəssislərin mübadilə göstəriciləri üzrə Türkiyə və Rusiya ilk yerləri tutur. Bundan əlavə, MDB ölkələrindən Qazaxıstan və Özbəkistanla, Qərbi ölkələrindən İngiltərə və Avstriya ilə, Şərqi ölkələrindən Yaponiya və Koreya ilə alim və mütəxəssislərin mübadiləsi həyata keçirilib.

Əminə Sadıqov 2019-cu ildə e-Azərbaycanın bir seqmenti olan e-elm və elmin informasiya təminatının formalaşdırılması və inkişafı istiqamətində işlərin davam etdirildiyini və bir sıra nəticələr əldə olunduğunu diqqətə çatdıraraq, müxtəlif təyinatlı informasiya sistemləri və veb-saytların istifadəyə verildiyini bildirdi. Vurğulanıb ki, elektron elm mühitinə kibernetika sistemlərin inteqrasiyası məsələləri tədqiq olunub və effektiv həlləri təqdim edilib. Həmçinin vətəndaş elmi layihələrinin formalaşdırılması məsələləri tədqiq olunub və ümumiləşdirilmiş konseptual modeli işlənilib. Elektron elmin şəbəkə platforması olan "AzScienceNet" Elm Kompüter Şəbəkəsinin infrastrukturunun genişləndirilməsi, AMEA-nın elmi müəssisə və təşkilatlarının resurslarının "AzScienceNet" şəbəkəsinin Data Mərkəzində saxlanması və hosting xidmətlərinin dəstəklənməsi, onun resurslarından səmərəli istifadə olunması, həmçinin Avropanın onlayn elm və təhsil mühitinə inteqrasiyası ilə əlaqədar işlər davam etdirilib.

Bildirilib ki, AMEA rəhbərliyi tərəfindən gənclər siyasəti hər il olduğu kimi, 2019-cu ildə də uğurla davam etdirilib. Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Gənc Alim və Mütəxəssislər Şurasını təşkil edən 3000-dən artıq tələbə, magistr, doktorant və alim sayına, eləcə də bilik potensialına görə günümüzdə respublikanın ən böyük intellektual qüvvəsi hesab edilir. "Magistr-2019", "Gənc qadınlar elmdə", "Gənc kimyaçılar elmdə" kimi bir sıra müsabiqələr, AMEA-da 35 yaşadək elmlər doktoru elmi dərəcəsi almış gənc alimlər üçün təsis edilmiş və digər mükafatlar gənc alimlərin intellektual fəaliyyətinin dəstəklənməsi və elmə həvəsləndirilməsi məqsədini daşıyır.

Çıxışının sonunda Əminə Sadıqov AMEA-nın qarşısında duran problem və perspektivlərdən danışaraq, qeyri-neft sektorunun inkişafı, elmi nəticələrin kommersiyalaşdırılması və innovasiya fəaliyyətinin gücləndirilməsi ilə bağlı məqsədyönlü tədbirlər görülməsinin zəruriliyindən söz açdı. O, "AMEA-nın 2020-2025-ci illər üçün Milli İnkişaf Proqramı"nın icrasından irəli gələn məsələləri və elmin global çağırışlara uyğun inkişafını təmin etmək məqsədilə bir sıra vəzifələrin həyata keçirilməsinin məqsədəuyğunluğunu qeyd edib.

Sonra AMEA-nın birinci vitse-prezidentləri – akademik İsa Həbibbəyli və akademik İbrahim Quliyev, vitse-prezidentlər – akademik Tofiq Tağıyev, akademik Dilqəm Tağıyev, akademik İradə Hüseynova və akademik Rəsim Əliquliyev çıxış edərək AMEA-nın 2019-cu ildəki elmi və elmi-təşkilati fəaliyyəti haqqında hesabatı yüksək qiymətləndiriblər. Onlar rəhbərlik etdikləri elmi bölmələrə daxil olan elmi müəssisə və təşkilatların əldə etdikləri ən mühüm nailiyyətlərdən söz açıb, bölmələrin qarşısında duran problem və vəzifələri müəyyənləşdirib, Azərbaycan elminin inkişafı ilə bağlı təkliflərini səsləndiriblər.

Daha sonra Sadıqov AMEA üzvlərinin hesabatı verdikləri qiymətlər və ümumi yığıncağın onun əsasında hazırlanmış qərar layihəsini səsləndirib. Tədbirdə akademik Ramiz Mehdiyev AMEA üzvlərinin elektron poçt vasitəsilə təqdim etdikləri rəy, təklif və səslerini də nəzərə alaraq, qərar layihəsini səsə qoyub. Səsvermənin nəticələrinə əsasən AMEA-nın 2019-cu ildəki elmi və elmi-təşkilati fəaliyyəti haqqında hesabatı təsdiq edilib.

İclasda digər bir sıra elmi-təşkilati məsələlərə də baxılıb. AMEA Rəyasət Heyətinin nəzdində Sərbəst Elektron Resurslar Mərkəzinin yaradılması, AMEA-nın Fəlsəfə İnstitutunun adının dəyişdirilərək Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutu adlandırılması, AMEA-nın Quba Regional Elmi Mərkəzinin yaradılması ilə əlaqədar məsələlər müzakirə olunub, müvafiq qərarlar qəbul edilib.

Sonda AMEA-nın prezidenti yekun nitqində akademiyanın qarşısında yeni və daha mühüm vəzifələr dayandığını, alimlərimizin bütün potensialını səfərbər edib Prezident İlham Əliyevin həyata keçirdiyi çoxşəxəl islahatlara həm elmi nailiyyətlər, həm də aktiv vətəndaş mövqeyi ilə dəstək verməli olduqlarını qeyd edib.